



KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
Landsbygdsavdelningen
Enheten för jordbruk och
livsmedelsföretagande

Stockholm 2020-02-17

Remiss N2019/02952/JL

Yttrande över promemorian ”Genomförande av EU:s direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan” (Ds 2019:19)

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

Promemorian ”Genomförande av EU:s direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan” (Ds 2019:19) har remitterats av näringsdepartementet. KSLA har följande synpunkter på det remitterade förslaget.

Sammanfattning

KSLA tillstyrker utredningsförslaget. Akademien menar att EU-direktivet och den föreslagna tillämpningen i promemorian kommer att främja utvecklingen i den svenska livsmedelskedjan. Detta genom att styrkeförhållandena mellan olika led i kedjan utjämnas. Förslaget i promemorian ligger därför väl i linje med riksdagens beslut om en nationell livsmedelsstrategi där ett övergripande mål är att öka den inhemska livsmedelsproduktionen.

KSLA:s synpunkter

KSLA delar utredarens bedömning att EU-direktivet och dess implementering har en koppling till riksdagsbeslutet om en nationell livsmedelsstrategi som fattades i stor enighet 2017. I sammandrag ska det övergripande målet för livsmedelsstrategin vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Den tydliga politiska signalen om att den inhemska produktionen ska öka är enligt KSLA av stor vikt för den framtida utvecklingen. Regeringen har lagt fram två handlingsplaner för livsmedelsstrategin och runt om i landet sker ett arbete med regionala strategier och planer. Olika branscher inom lantbruksnäringen jobbar också med egna planer.

Om en ökad livsmedelsproduktion i landet ska bli verklighet behövs en förbättrad lönsamhet i primärledet. EU-direktivet om otillbörliga handelsmetoder syftar till att stärka små aktörer i livsmedelskedjan och är därför ett ändamålsenligt instrument i arbetet med att nå livsmedelsstrategins mål. Rent konkurrensmässigt är det även av betydelse att Sverige hör till den grupp av 8 länder inom EU som idag saknar specifik lagstiftning om otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan.

I sammanhanget vill KSLA även framhålla det pågående arbetet med att göra livsmedelskedjan, från producent till konsument, mer hållbar. Denna utveckling är tydlig i den svenska livsmedelsstrategin och inom EU har Kommissionen nyligen lanserat ”The European Green Deal” och ”From Farm to Fork”. Ökad hållbarhet kräver ytterligare investeringar i livsmedelskedjan på klimat- och miljöområdet. Dessa investeringar ligger ofta i primärledet. KSLA anser att utredningsförslaget om handelsmetoder i livsmedelskedjan förbättrar möjligheterna till en bättre riskspridning och ansvarstagande i hela livsmedelskedjan i fråga om investeringar för en hållbar produktion och konsumtion. Även riskspridning i livsmedelskedjan till följd av varierande globala råvarupriser bör underlättas genom EU-direktivet.

KSLA noterar att utredningsförslaget på några punkter avviker från EU-direktivet. Dels föreslås att omsättningstrappan rörande vilka företag som omfattas inte ska tillämpas. Vidare görs ej skillnad på färskvaror och andra livsmedelsprodukter i tillämpningen rörande betalningstider.

Utredaren menar att trappmodellen kan ge inlåsnings effekter och att fokus skulle hamna på att beräkna och utreda omsättning och företagsstrukturer istället för att bedöma och motverka otillbörliga handelsmetoder. Att inte tillämpa trappmodellen skulle i själva verket innebära en förenkling av tillämpningen. Även i fråga om färskvaror och andra produkter framhåller utredaren att förenklingsskäl motiverar varför grundregeln om 30 dagars betalningstid respektive tidslimit för annullering av beställningar bör gälla lika för alla varor. KSLA gör samma bedömning som utredaren på dessa punkter.

När det gäller idag förekommande kontraktsmodeller eller motsvarande mellan exempelvis primärproducenter och livsmedelsindustri är det naturligtvis viktigt att dessa ligger inom de ramar som EU-direktivet och utredningsförslaget anger. Så vitt KSLA kan bedöma är inte detta ett problem för väletablerade betalnings- och affärsmodeller på områden med regelbundna leveranser. Även för marknader med oregelbundna leveranser, t ex av spannmål, är det självfallet angeläget att gängse kontraktsmodeller är i linje med utredningsförslaget.

KSLA erfar att det finns en diskussion där det ifrågasätts om små köpare i livsmedelskedjan påverkas negativt när den sk trappmodellen inte tillämpas.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Rent allmänt ska naturligtvis otillbörliga affärsmetoder inte tillämpas åt något håll i livsmedelskedjan. Man kan konstatera att EU-direktivet tar sikte på leverantörernas situation i livsmedelskedjan. Därför är det viktigt att tillsynsmyndigheten i Sverige, dvs Konkurrensverket, inom ramen för sitt allmänna konkurrensvårdande uppdrag uppmärksammar och behandlar eventuella anmälningar eller synpunkter från exempelvis små köpare i livsmedelskedjan.

Rent formellt kommer denna verksamhet att ligga utanför EU-direktivet. Men aktörer som känner sig utsatta för otillbörliga handelsmetoder bör således kunna få sin sak prövad i enlighet med relevant lagstiftning.

Stockholm, dag som ovan

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Jan Fryk

Jan Fryk
Akademiens preses

Eva Pettersson

Eva Pettersson
Akademiens sekreterare och VD